EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.7.3.
COM(2020) 278 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tagállamoknak a 2009. március 11-i 223/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben előírt, a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalásairól

1. BEVEZETÉS

1.1. Az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelet

Ez az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelettel[1] és különösen annak 11. cikke (4) bekezdésével összhangban készített második jelentés, amely az alábbiakat rögzíti:

„A Bizottság a tagállamok által küldött éves jelentés alapján rendszeresen ellenőrzi a tagállami kötelezettségvállalásokat, melyeket szükség szerint naprakésszé kell tenni.

…

A Bizottság 2018. június 9-ig, azt követően pedig kétévente jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a közzétett kötelezettségvállalásokról, illetve adott esetben az elért eredményekről szóló jelentésekről.”

Az első jelentést a Bizottság 2018-ban tette közzé.[2]

1.2. Kötelezettségvállalások a statisztikába vetett bizalomért

A „kötelezettségvállalások a statisztikába vetett bizalomért” (a továbbiakban: kötelezettségvállalás) elképzelése a statisztikák minőségirányítási kerete javításának céljával indult. Első alkalommal a Bizottság 2011. évi közleménye ismertette.[3] A cél az volt, hogy a nemzeti kormányok vállaljanak felelősséget annak biztosításáért, hogy az adott ország megfeleljen az európai statisztika gyakorlati kódexének.[4]

Az európai statisztika gyakorlati kódexe meghatározza az európai statisztikák fejlesztésének, előállításának és közzétételének szabályait. 16 alapelven alapul, amelyek az intézményi környezet, a statisztikai folyamatok és outputok tekintetében irányadóak. Célja annak biztosítása, hogy az európai statisztikai rendszer keretében előállított statisztikák ne csak relevánsak, időszerűek és pontosak legyenek, hanem megfeleljenek a szakmai függetlenség, a pártatlanság és a tárgyilagosság alapelveinek is. A kötelezettségvállalások létrehozzák az európai statisztika gyakorlati kódexe és a tagállami kormányok között korábban hiányzó kapcsolatot.

A 223/2009/EK rendelet 11. cikkének (3) bekezdése értelmében a kötelezettségvállalások olyan, a tagállamok és a Bizottság által létrehozandó eszközök, amelyek „továbbra is célul [tűzik ki] az európai statisztikákba vetett közbizalom fenntartását, valamint a gyakorlati kódexben rögzített statisztikai alapelvek végrehajtása terén történő előrelépés biztosítását”.

A rendeletet módosító (EU) 2015/759 rendelet[5] (17) preambulumbekezdése azt is rögzíti, hogy a kötelezettségvállalásokba „konkrét tagállami kormányzati kötelezettségvállalásokat

---

1 Az Európai Parlament és a Tanács 223/2009/EK rendelete (2009. március 11.) az európai statisztikákról és a titoktartási kötelezettség hatálya alá tartozó statisztikai adatoknak az Európai Közösségek Statisztikai Hivatala részére történő továbbításáról szóló 1101/2008/EK, Euratom európai parlamenti és tanácsi rendelet, a közösségi statisztikákról szóló 322/97/EK tanácsi rendelet és az Európai Közösségek statisztikai programbizottságának létrehozásáról szóló 89/382/EGK, Euratom tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 87., 2009.3.31., 164. o.).

2 COM (2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516

3 COM (2011) 211.

4 http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955

5 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/759 rendelete (2015. április 29.) az európai statisztikákról szóló 223/2009/EK rendelet módosításáról (HL L 123., 2015.5.19., 90. o.).

kell belefoglalni a gyakorlati kódex alkalmazásához szükséges feltételek javítására vagy fenntartására”.

2. A BIZALOMRA VONATKOZÓ KÖTELEZETTSÉGVÁLLALÁSOK ÉS A TAGÁLLAMOK JELENTÉSEINEK ÁTTEKINTÉSE

2.1. Általános rendelkezések

A 223/2009/EK rendelet 11. cikke értelmében a tagállamoknak kötelezettségvállalásokat kell létrehozniuk és közzétenniük a statisztikába vetett bizalomra vonatkozóan, vagy legalább eredményjelentést kell közzétenniük és megküldeniük a Bizottságnak a gyakorlati kódex végrehajtásáról és a kötelezettségvállalás létrehozását célzó erőfeszítéseikről. A Bizottság a tagállamok által küldött éves jelentés alapján rendszeresen ellenőrzi a kötelezettségvállalásokat.

Ugyanezen cikk értelmében, a tagállamok a kötelezettségvállalás létrehozása előtt jelentést nyújtanak be a Bizottságnak, illetve tesznek közzé a gyakorlati kódex végrehajtása, illetve adott esetben a kötelezettségvállalások létrehozását célzó intézkedések terén elért eredményekről. Ezeket az elért eredményekről szóló jelentéseket kétévente naprakésszé kell tenni.

Ahogyan a 223/2009/EK rendelet 11. cikkének (4) bekezdése szerinti 2018. évi bizottsági jelentés esetében is, a tagállamok többsége a konzultatív szakértői vizsgálatok második fordulójából eredő javító intézkedések végrehajtására vonatkozó jelentéstétellel párhuzamosan készített jelentést, amelynek keretében a tagállamok minden év januárjában jelentenek a Bizottság (Eurostat) részére a konzultatív szakértői vizsgálat nyomon követése során végrehajtott minden intézkedésről.

Az adott tagállamnak a konzultatív szakértői vizsgálattal kapcsolatos jelentésnek a kötelezettségvállalás előrehaladási jelentésként szolgáló részét is közzé kell tennie.

2.2. A kötelezettségvállalás formája

A 223/2009/EK rendelet nem rögzít szabályokat a kötelezettségvállalás formájára vonatkozóan, azonban a magas színvonalú statisztikára irányuló feltételek biztosítását szolgáló kormányzati kötelezettségvállalás révén meg kell valósulnia a közbizalom megteremtésére vonatkozó célkitűzésnek.

Mint ahogyan azt a 223/2009/EK rendelet 11. cikkének (4) bekezdése szerinti 2018. évi jelentés megállapította, a tagállamok többsége úgy tekinti, hogy a vonatkozó jogszabályaik egyes részei megfelelnek a kötelezettségvállalásnak. Ezt a helyzetet megerősítették.

Az „önálló” kötelezettségvállalásokat létrehozó tagállamok csoportja kismértékben nőtt, de még mindig kisebb. A következőkben áttekintjük a tagállamok két csoportja tekintetében a közelmúltban jelentett jelentős fejleményeket:

2.2.1. A kötelezettségvállalásnak megfelelő nemzeti jogszabályok

Azok a tagállamok, amelyek úgy tekintik, hogy nemzeti jogszabályaik megfelelnek a kötelezettségvállalásnak, a gyakorlati kódex végrehajtására irányuló feltételek javítására vagy fenntartására vonatkozó jogszabályi rendelkezésekre hivatkoztak, és jelentést tettek a vonatkozó fejleményekről. A 2018–2019 közötti megfigyelési időszakban a tagállamok e csoportja által jelentett legjelentősebb, illetve legjellemzőbb fejlemények a következők voltak:

Bulgária: A bolgár statisztikai hivatal javítani tudta a minőségirányítási rendszert a belső rendszerében és a hivatalos statisztikákat előállító egyéb nemzeti hatóságokkal való együttműködést illetően a nemzeti rendszer egészében is. Közös iránymutatásokat dolgozott ki például a közzétételre vonatkozóan. Koordinációs szerepét illetően a nemzeti statisztikai hivatal erősebb koordinációs hatásköröket kapott a nemzeti statisztikai rendszer egészében.

A statisztikába vetett bizalomra vonatkozóan tervezett „önálló" kötelezettségvállalás tekintetében a nemzeti statisztikai hivatal befejezte a tervezetet, és megküldte a kormánynak. A kormány hamarosan megkezdi az elfogadásáról szóló vitát.

Horvátország: A hivatalos statisztikákról szóló új jogi aktusnak a horvát kormány és parlament általi elfogadására irányuló eljárás a végső szakaszba ért.

Az új jogi aktus egyértelműen elismeri, hogy a hivatalos statisztikák fejlesztése, előállítása és közzététele a 223/2009/EK rendeletben rögzített alapelveknek megfelelően történik, így biztosítva a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalás teljes körű létrehozását, valamint biztosítja a nemzeti statisztikai hivatal, a horvát statisztikai hivatal (Croatian Bureau of Statistics) számára azt a szakmai függetlenséget és támogatást, amelyre az európai statisztika gyakorlati kódexének végrehajtására irányuló feltételek fenntartásához és javításához szüksége van.

Dánia: 2018. július 1-jén hatályba lépett a hivatalos statisztikákról és a nemzeti statisztikai hivatalról, a dán statisztikai hivatalról (Statistics Denmark) szóló módosított jogi aktus. E jogi aktus konkrét rendelkezései a nemzeti statisztikus jogállására, a statisztikai függetlenségre és a dán statisztikai hivatal hivatalos statisztikákkal kapcsolatos koordinációs szerepére vonatkoznak.

A rendelkezések az európai statisztika gyakorlati kódexének a hivatalos statisztikai rendszerben történő végrehajtására irányuló egyértelmű eljárást is tartalmaznak. A nemzeti statisztikus a gyakorlati kódexen alapuló, minőségre vonatkozó iránymutatásokat dolgozott ki, amelyeknek minden hivatalos statisztikának meg kell felelnie.

Az említett iránymutatásoknak való megfelelést a dán statisztikai hivatal az egyéb nemzeti hatóságok által végzett éves önértékelések és a dán statisztikai hivatal által a konzultatív szakértői vizsgálatok keretében tett rendszeres látogatások révén ellenőrzi. Az ellenőrzés alapján a nemzeti statisztikus minden évben jelentést készít az iránymutatásoknak való megfelelésről, amelyet a kormány elé terjeszt.

Franciaország: Tovább pontosították az „Official Statistics Authority" (ASP) (hivatalos statisztikai hatóság) hatásköreit, amely egy 2009-ben abból a célból létrehozott felügyeleti szerv, hogy biztosítsa a szakmai függetlenség alapelvének betartását a hivatalos statisztikák kidolgozása, előállítása és közzététele során.[6]

Az ASP-nek az európai statisztika gyakorlati kódexének való megfelelés biztosításában betöltött szerepe egyértelműbbé vált, és a statisztikai adatok közzétételét tökéletesen elkülönítették a miniszteri közleményektől. Az ASP továbbá véleményt ad ki a meghallgató bizottságnak a francia statisztikai szolgálat legmagasabb szintű vezetőinek a statisztika területén meglévő szakmai kompetenciájáról azok kinevezésekor. Ez megerősíti az ASP azon

[6] A hatóságról szóló, 2009. március 3-i 2009-250. sz. rendeletet módosító 2018. szeptember 20-i 2018-800. sz. rendelet.

feladatát, hogy a francia hivatalos statisztikai szolgálat egészében biztosítsa a szakmai függetlenség alapelvének való megfelelést.

Olaszország: A közelmúltban a figyelem a minőségi alapelvnek való megfelelés javítását célzó intézkedésekre összpontosult. A nemzeti statisztikai hivatal, az Istat 2018 óta minőségértékelési programot hajt végre az egyéb nemzeti hatóságok statisztikai folyamatainak értékelése céljából végzett ellenőrzések révén. Emellett egy képzési program is javítja az egyéb nemzeti hatóságok minőségirányítási készségeit.

2019-ben vállalati kongresszust szerveztek az Istat valamennyi szintjének – a felső vezetéstől a munkatársi szintig – összes munkavállalója részvételével, hogy megosszák az új szervezeti struktúrát, stratégiákat, kihívásokat és lehetőségeket a minőségre vonatkozó kötelezettségvállalás tekintetében.

Folytatódnak az erőfeszítések a bizalomra irányuló „önálló" kötelezettségvállalás létrehozása terén. Ismét külön kötelezettségvállalást fognak előterjeszteni a 2020–2022 közötti időszakra vonatkozó következő hároméves nemzeti statisztikai programba való beillesztés céljából, amelyet a Minisztertanács elnökének javaslatára a Minisztertanácsnak kell elfogadnia, és köztársasági elnöki rendelettel kell hatályba léptetni.

Lengyelország: A nyilvános statisztikákról szóló 1995. június 29-i törvényt[7] nyilvánították hivatalosan a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó lengyel kötelezettségvállalásnak. A törvény a legfontosabb lengyel jogi aktus, amely átfogóan szabályozza a hivatalos statisztikák működését; a törvény garantálja a statisztikák összeállítóinak politikai befolyástól való teljes függetlenségét, így biztosítva az előállított statisztikai adatok magas minőségét.

A törvény arra kötelezi a lengyel közigazgatást, hogy azon uniós jogi rendelkezéseknek megfelelően járjon el, amelyekre a törvény közvetlenül hivatkozik. A törvény célja tehát az, hogy megteremtse az országban kidolgozott statisztikákba vetett közbizalmat, ideértve az európai igényeket kielégítő statisztikákat is.

A törvény emellett közvetlen kötelezettséget ír elő arra vonatkozóan, hogy a lengyel hivatalos statisztikákat az európai statisztika gyakorlati kódexében foglalt szabályoknak megfelelően kell előállítani, így biztosítva a legmagasabb szintű adatminőséget.

Spanyolország: A bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalás 2016 óta az egyes éves programok külön cikkébe kerül be a 2017–2020 közötti időszakra vonatkozó nemzeti statisztikai terv alapján. Emellett 2018-ban e témával foglalkozó külön szekciót hoztak létre a nemzeti statisztikai intézet honlapján. Ez a szekció polgároknak szóló összefoglalót tartalmaz a kötelezettségvállalásról, az összes éves program linkjével együtt.

Más országok úgy tekintik, hogy nemzeti jogszabályaik megfelelnek a kötelezettségvállalásnak, azonban az elmúlt 2 év kevésbé jelentős fejleményei miatt nem szerepelnek a fenti felsorolásban. Ezek az országok a következők: **Németország, Észtország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Hollandia, Ausztria, Portugália, Szlovákia, Finnország** és az **Egyesült Királyság**.

[7] A dokumentum a következő honlapokon érhető el: https://bip.stat.gov.pl/en/law/law-on-public-statistics/ vagy http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=wdu19950880439 vagy http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950880439/U/D19950439Lj.pdf

2.2.2. A bizalomra irányuló „önálló” kötelezettségvállalások

A létrehozott „önálló” kötelezettségvállalások különböző formákat öltenek, és mindegyik az érintett nemzeti statisztikai rendszer sajátosságait tükrözi.

A kötelezettségvállalásokra vonatkozó 2018. évi első jelentés az alábbi tagállamok „önálló” kötelezettségvállalását mutatta be (időrendi sorrendben):

Görögország: Görögországnak a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalását[8] 2012. február 29-én írta alá a görög miniszterelnök és az Európai Bizottság adóügyért és a vámunióért, valamint az ellenőrzésért és a csalás elleni küzdelemért felelős tagja.

Svédország: A statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalás[9] a svéd kormány 2017. évi költségvetési törvénytervezetében került előterjesztésre. Ezt követően azt a svéd statisztikai hivatal honlapján is közzétették.

Szlovénia: A szlovén kormány 2017. január 5-én fogadta el a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalást.[10] Azt utólagosan közzétették a vonatkozó polgároknak szóló összefoglalóval együtt a szlovén statisztikai hivatal honlapján.

Írország: A statisztikába vetett bizalomra irányuló ír kötelezettségvállalást[11] az ír kormány 2017. május 30-án fogadta el és azt utólag tették közzé az ír statisztikai hivatal honlapján.

Belgium: 2017. május 31-én a konzultációs bizottság – amelyben a szövetségi kormány és a régiók és közösségek kormányai képviseltetik magukat – jóváhagyta Belgiumnak a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalását,[12] amely később a belga szövetségi statisztikai hivatal és a regionális statisztikai hatóságok honlapján került közzétételre.

Románia: A román kormány Romániának a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalását a 2017. június 9-i ülésén fogadta el.[13]

Málta: A máltai kormány részéről a miniszterelnök 2018. május 17-én írta alá a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalást.[14]

Azóta az alábbi új „önálló” kötelezettségvállalásokat hozták létre:

---

8 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (Csak angol nyelven elérhető).

9 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf és http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (Csak svéd nyelven elérhető). Lásd még a **Svédország hivatalos statisztikáiról szóló 2017. évi éves jelentés** 28. és 29. oldalárólhttp://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(**A kötelezettségvállalás angol nyelvű leírása**).**

10 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (Csak angol és szlovén nyelven elérhető).

11 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (Csak angol nyelven elérhető).

12 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (Csak angol, francia, német és holland nyelven elérhető).

13 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (Csak román nyelven elérhető).

14 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx és https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (Csak angol nyelven elérhető).

Csehország: A Cseh Köztársaságnak a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalását[15] 2018. február 28-án tették közzé a nemzeti statisztikai hatóság honlapján.

A kötelezettségvállalás a 223/2009/EK rendelet vonatkozó rendelkezéseit tükrözi és rögzíti, hogy azok már a cseh statisztikai szolgálat tevékenységét meghatározó hatályos jogszabályok, elsősorban az állami statisztikai szolgálatról szóló 89/1995. sz. törvény, valamint más jogi aktusok, például az alkotmány vagy a kormány eljárási szabályzata alapján is teljesülnek. Ez a szabályozási rendszer megteremti az európai statisztika gyakorlati kódexében az intézményi környezetre vonatkozóan meghatározott valamennyi alapelv teljesítéséhez szükséges feltételeket.

Ciprus: A statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalást 2018. október 16-án hagyta jóvá a Minisztertanács.[16] A Tanács emellett felhatalmazta a pénzügyminisztert, hogy adjon utasítást a statisztikai szolgálat igazgatójának a kötelezettségvállalás közzétételére.

Izland, amely az Európai Gazdasági Térség (EGT) tagországaként vesz részt az európai statisztikai rendszerben, szintén „önálló” kötelezettségvállalást hozott létre: a statisztikába vetett bizalomra vonatkozó kötelezettségvállalás szövegét a 2020–2024 közötti időszakra vonatkozó költségvetési terv dokumentumaiba illesztették be, és az ország parlamentje hagyta jóvá.[17] A kötelezettségvállalás újólag megerősíti, hogy a nyilvános statisztikák megbízhatósága az egyik előfeltétele a szakpolitikai döntéshozatalhoz és a kormányzati döntések hatásának semleges módon történő értékeléséhez használt gazdasági és társadalmi statisztikákba vetett bizalomnak. A szöveg azt is rögzíti, hogy a hivatalos statisztikákba vetett bizalom fenntartása érdekében elengedhetetlen az európai statisztika gyakorlati kódexében meghatározott alapelvek betartása. Emellett egyértelművé teszi, hogy a nemzeti statisztikai hatóság, az izlandi statisztikai hivatal (Statistics Iceland) számára biztosított az új projektek végrehajtása, az adatgyűjtés, valamint a statisztikák feldolgozása és közzététele során az említett szabályok betartatásához szükséges szakmai függetlenség és munkakörnyezet.

Végül említést érdemel, hogy – az európai statisztikai rendszeren kívül – három nyugat-balkáni ország is fogadott el hivatalosan kötelezettségvállalásokat a statisztikába vetett bizalomra vonatkozóan: **Albánia** 2017. november 10-én, **Montenegró** 2018. február 22-én és **Észak-Macedónia** 2018. október 17-én.

3. KÖVETKEZTETÉS

A tagállamok többsége esetében a kötelezettségvállalás a statisztikai jogszabályaik szerves részét képezi. Jelentéseikből kitűnik, hogy a kötelezettségvállalás létrehozásának kötelezettsége a vonatkozó statisztikai jogszabályok folyamatos fejlesztését eredményezi az európai statisztika gyakorlati kódexében meghatározott alapelvek jobb érvényesítése céljából.

A tagállamok e csoportja esetében az európai statisztika gyakorlati kódexével kapcsolatos kormányzati kötelezettségvállalás – amely a hivatalos statisztikákba vetett közbizalom növeléséhez szükséges – azáltal teljesül, hogy a kormányok részt vesznek a vonatkozó

15 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic

16 85.964. sz. határozat.

17 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac

jogszabályok kidolgozásában. Ez a szempont jelenik meg továbbá azokban a rendelkezésekben is, amelyek az európai statisztika gyakorlati kódexében meghatározott alapelvek betartását biztosító intézkedések végrehajtásáról a kormánynak történő közvetlen jelentéstételre vonatkoznak.

Azon országok között, amelyek már létrehoztak „önálló" kötelezettségvállalásokat, vagy amelyekben ez folyamatban van, a választott formák közötti különbségek a nemzeti statisztikai rendszer és a jogrendszer sajátosságait tükrözik. A kötelezettségvállalás létrehozása politikai döntéstől függ, ezért a véglegesítés hosszadalmas folyamat. Az „önálló" kötelezettségvállalásukon még dolgozó országok előrelépéseket érnek el. Időközben tovább javították az európai statisztika gyakorlati kódexében foglalt alapelvek érvényesítését is.

Összességében megfigyelhető, hogy az Európai Unióban a kormányok és a nemzeti statisztikai hatóságok egyre inkább tudatában vannak, hogy mennyire fontos az európai statisztikákba vetett közbizalomnak a gyakorlati kódexben foglalt alapelvek jobb érvényesítésével történő biztosítása. Nyilvánvaló továbbá, hogy a gyakorlati kódex végrehajtásának feltételei fokozatosan és fenntartható módon javulnak.